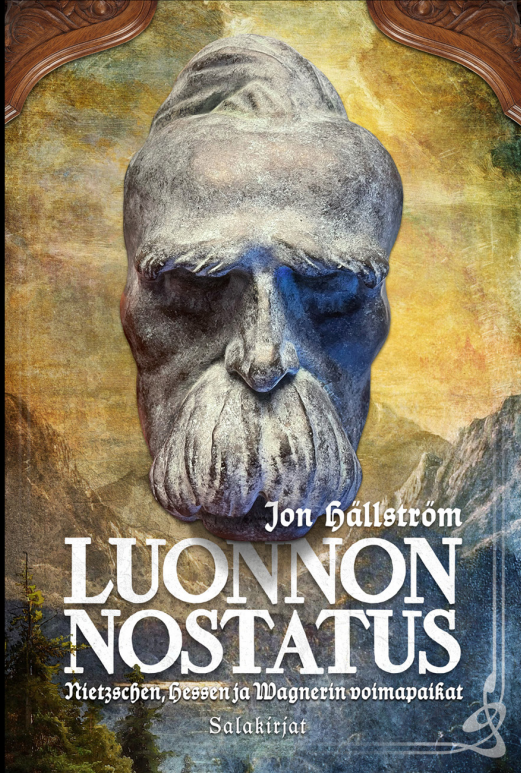

1/2022

Kíímu

Kutu ry:n jäsenlehti

Nostaako luonto ihmistä?

*Näin uskoi Friedrich Nietzsche, joka elämänsä
heikoimpana hetkenä löysi luvatus maansa
Alpeilta ja koki henkisen renessanssin. Hän ei
ollut etsinnässään yksin – myös Hermann Hesse ja
Richard Wagner kurottivat pyhiinvaelluksillaan
etelään Alpeille ja niiden yli Italiaan.*

*Filosofian historian suurimpaan draamaan
mahtuu pakomatkoja ja salaromansseja,
erakkoutopioita ja poliittisia ääriilikkeitä,
Jumalan kuolema ja Dionysoksen inkarnaatio.*

*Mitä sadan vuoden takaisten etsijöiden
voimapaikoille kuuluu tänään,
vieläkö genius loci, paikan henki
pubuu vakaville vaeltajille?*

10% alennus kaikista salakirjoista koodilla:
FRITZ

www.salakirjat.net

Hei kulttuurintutkimuksen opiskelija,

tiesithän, että me TAKUssa huolehdimme asemastasi
työelämässä ja tuemme oikeuksiasi opiskelijana.

Liity osaksi 3500

**taide- ja kulttuurialan asiantuntijan ja
opiskelijajäsenen joukkoa!**

Saat mm. maksuttomia koulutuksia, lakipalvelua, turvaa
työttömyyteen, palkkaneuvontaa, verkostoja, neuvoja
työnhakuun ja alan oppaita.

www.taku.fi

TAKU

Sisällys

1

Pääkirjoitus: Rakkaudesta tabuun

3

Tarinat tarinoiden takana -
Kulon syysristeily 2022

7

Valinnanvapauden ja omantunnon
arvokkuudesta: Reservistä
eroaminen ilmiönä

11

Kirjoituskilpailu:
Sävyyttävä kulttuurikokemus

13

Taidekatsaus: Peppi Leinonen

20

Happoa kansalle:
Psykedeeli-ilmiön lyhyt historia

Päätoimitus ja taitto: Anastasia Hartikainen
Kansikuva: John Bauer, Poor little bear (1912)
Kuvituskuvat ovat Flickr Commons ja Wikipedia Commons -kuvapankeista ja public domain -käyttöoikeuden alaisia, ellei toisin mainita.

Pääkirjoitus: Rakkaudesta tabuun

Tämän numeron kirjoituksia yhdistävänä teemana ovat *tarinat ja tabut*. Tarinoiden luominen vaikuttaisi olevan jotakin ihmisille ominaista. Niillä voidaan välittää tietoa, viihdyttää, harjoittaa luovuutta ja kertoa kummallisia sattumuksia. Tarinoita voidaan käyttää välillisesti myös esimerkiksi opettamiseen ja tapahtumien merkityksellistämiseen. Kansanperinteessä tarinoiden tärkeys on kiistaton: niiden kautta jälkipolville on jaettu kulttuurista informaatiota, kuten myyttejä, satuja, uskomuksia ja normeja. Käytöstä ohjattiin turvallisuussyistä pelottelemalla metsänpeitolla tai näkin hukuttamaksi joutumisella. Moraalisyyistä levitettiin kertomuksia yliluonnollisista kostoista, joita väärintekijät saattoivat kohdata. Mitä tahansa ei saanut tehdä, mutta ei myöskään sanoa, koska ”siinä paha missä mainitaan.” Itse sanoissakin oli maagista voimaa, jolloin jo pahasta asiasta puhuminen saattoi koitua kohtaloksi. Nämä sosiaaliset säännöt ilmaisivat tabuja, eli kulttuuriin ja aika-kauteen sidottuja käsityksiä siitä, mitä on soveliasta tehdä ja sanoa.

Koska alamme on niin erottamattomasti kietoutunut arvokäsityksiin tutkimistamme ilmiöistä, joutuu kulttuurien tutkija kenties muita enemmän luovimaan aiheisinsa liittyvien ennakkoluulojen maailmassa. Onneksi kulttuurien tutkijat eivät juurikaan ole kaihtaneet tarttumista sellaisiin aiheisiin, jotka saattavat herättää hieman kummastusta muissa. Erityisesti mielipiteitä tuntuu herättävän hyvin spesifeihin ilmiöihin suuntautuva tutkimus, jota käsiensieluteluksikin saatetaan luonnehtia pilkaten. Itse pidän tietoa ja sen tuottamista itseisarvona, jolloin kaikki tutkimus on tekemisen arvoista – olettaen, että sen tekee hyvin.

Tutkinto-ohjelmamme johtajaa Matti Kampista lainatakseni: ”kulttuuri läpäisee kaiken inhimillisen, ja siksi mikään inhimillinen ei ole meille vierasta.” Aluksi kummastusta herättävä aihe voikin paljastaa jotakin olennaista siitä taiteen, tapojen ja arvojen verkostosta, jota kulttuuriksikin kutsutaan. Rohkaisen kaikkia ennakkoluulottomuuteen. Kyseenalaistakaa, menkää ja tutkikaa kaikkea outoa ja yllättävää - saatatte yllättyä itsekini!

Anastasia Hartikainen
Riimun päätoimittaja

Tarinat tarinoiden takana - Kulon syysristeily 2022

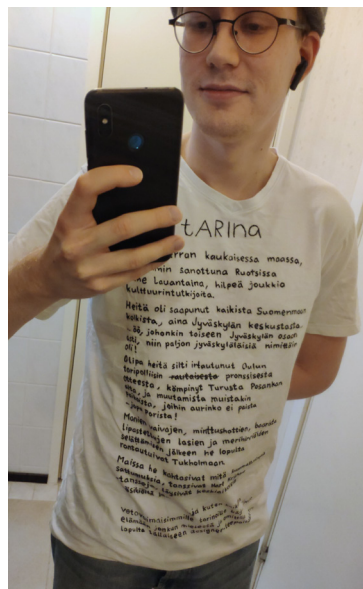
Perustuuko sitsilaulu **"Silja Line special"** tositapahtumiin? Vai perustuvatko tositapahtumat sittenkin Silja Line specialiin? Onko totuudesta ylipäättään kilpailijaksi **tarinoille**? Vai voiko käydä niin kuin lehtori **Pasi Engesin läksiäisissä** esitetyssä sadussa konsanaan: totuus torjutaan arveluttavana, kun taas **tarinan asuun verhoiltuna se onkin ihastuksen aihe?**

*“Maissa he kohtasivat
mitä kummallisimpia sat-
tumuksia, tanssivat Hare
Krishna -tansseja, löy-
sivät keskiaikaisia epä-
sikiöitä ja...”*

Näistä ylevistä alkusanoista huolimatta en aio käsitellä tässä kirjoituksessa tiedon ja totuuden kovaa ydintä, en sosiaalista konstruktionismia, maagista realismia tai muutakaan höpsismiä. En siitäkään huolimatta, että ainakin turismi ja alkoholismi taitavat eittämättä olla aika lähellä aiheitani: tämänvuotista Kulon syysristeilyä.

Valtakunnallisen kattojärjestömme syysrisse järjestettiin viikonloppuna 21.–23. lokakuuta. Meiltä Kutusta mukana oli viisi osallistujaa, joista yhtenä hieman yllättäen minä. Autuaan tietämättömänä edes muista turkulaisista, ilmoittauduin risselle heti kun se vain oli mahdollista. Kulo Linen oli alun perin tarkoitus suunnata Tallinnaan, mutta osallistujia olikin muista yliopistoista niin paljon, että Kulo päätti upgreidata reissun vanhaksi kunnon ruotsinristeilyksi. Risteilyltä jäi mieleeni runsaasti tarinoita, joihin päätinkin verhoutua Kutun Ari-sitseillä pian rissen jälkeen 26. lokakuuta:

Seuraavana tarjoilen tARInani puhtaaksikirjoitetun version sekä sitä täydentävän kommentaarin, niin kutsutun “kriittisen edition”. Se luo näköaloja tarinan syntyhistoriaan ja kulttuurisiin konteksteihin täyttäen tiukimmatkin tieteelliset kriteerit (lol).

Olipa kerran kaukaisessa maassa, tarkemmin sanottuna Ruotsissa viime lauantaina, hilpeä joukko kulttuurintutkijoita.

Osallistujajoukon *hilpeyteen* kätkeytyy paljon iloisia merkityksiä. Paitsi railakas, oli risteilyllä myös vastaanottavan lämmin tunnelma. Tykkäsin siitä, kuinka avoimin mielin moni halusi heittäytyä mukaan ja tutustua toisiin opiskelijoihin yli yliopistorajojen.

Heitä oli saapunut kaikista Suomenmaan kolkista, aina Jyväskylän keskustasta ... öö, johonkin toiseen Jyväskylän osaan asti, niin paljon jyvaskyläläisiä nimittäin oli! Olipa heitä silti irtautunut Oulun toripolliisiin rautaisesta pronssisesta otteesta, kömpinyt Turusta Posankan alta, ja muutamista muistakin paikoista, joihin aurinko ei paista - jopa Porista!

Kuloon kuuluu jäsenjärjestöjä viidestä eri yliopistosta, yllä mainittujen lisäksi Helsingistä ja Joensuusta. Porin humanistit eivät tosin ole osa Kuloa, vaikka voisivat mielestäni hyvin ollakin. Sen sijaan viittaen Porilla itseeni, joka menin ja lähdin vuodeksi Poriin mielenkiintoisten sivuainemahdollisuuksien takia.

Monien vaivojen, minttushottien, baarista lipastettujen lasien ja merihirviöiden selättämisen jälkeen he lopulta rantautuivat Tukholmaan.

Minulta kysyttiin sitseillä, mitä *lipastaminen* tarkoittaa. Huomasin, että käsite taitaakin olla vieras muille kuin armeijaslangin osaajille. Kyse on ikään kuin haltuunottamisesta, mutta on ehkä parempi, etten kerro näistä laseista nyt sen enempää.

Maissa he kohtasivat mitä kummallisimpia sattumuksia, tanssivat Hare Krishna -tansseja, löysivät keskiaikaisia epäsikiöitä ja...

Halukkaat osallistujat muodostivat maissa tiimejä, ja jokainen tiimi sai kirjekuoren täynnä tehtäviä. Kuoressa oli myös kruunuseteleitä, eli osallistuminen tosiaan kannatti! Tehtävien joukkoon taas kuului muun muassa kansantansseja ja museovierailu. Oma tiimini päätti, että vierailumme kohteena olisi Medel-

tidsmuseet. Sen vaihtuvassa näyttelyssä saattoi tutustua esimerkiksi museoalan opiskelijoille tuttuun “yksisarvisen sarveen” ja muihin keskiajan Euroopan eläinaiheisiin uskomuksiin.

...ja kuten kaikista vetovoimaisimmille tarinoille käy, he jäivät elämään jonkun mielessä ja heidät omittiin lopulta tällaiseen designer-teepaitaan™.

En onneksi aio tuotteistaa t-paitaani, eli kaupallisen intervention riskiä tuskin on olemassa!

Loppu?

Niin: mitä oikeastaan tapahtuu, kun tarina loppuu? Palataanko silloin alkutilanteeseen vai onko jotain jäänyt käteen? Ounastelen, että ainakin tämän tarinan loppu voi samalla olla jonkin uuden alku. Toivonkin sydämeni pohjasta, että seuraavalla Kulorissellä olisi entistä enemmän Kutuja, luomassa yhä uusia tarinoita.

Paavo Jordman

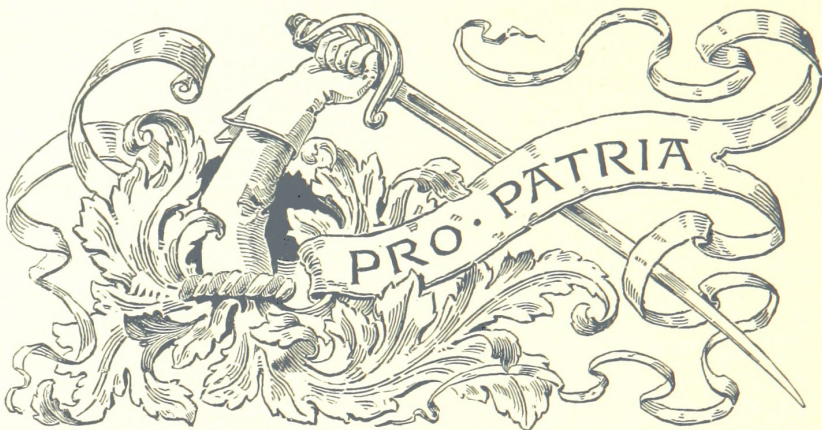
Valinnanvapauden ja omantunnon arvokkuudesta: Reservistä eroaminen ilmiönä

Itsenäisyyspäivä lähestyy ja myös sen myötä vastaan tulee ainainen kysymys: Mitä itsenäisyys merkitsee sinulle? Yksinkertaistaen, itsenäisyyspäivänä pohdin omaa isänmaallisuutta. Isänmaallisuus voi tarkoittaa monia asioita. Valitettavan usein kulttuurintutkimuksen piirissä siitä saa lukea paljon myös negatiivisten konnotaatioiden kautta. Kirjoituksessani isänmaallisuudella tarkoitetaan sitä siinä kontekstissa, jossa ollaan valmiita puolustamaan ja pitämään arvokkaana kotimaan itsenäisyyttä. Tämä arvokkuuden ja arvostuksen asenne toki näyttäytyy monessa eri muodossa. Tarkoitukseni ei ole kirjoittaa manifestia tai herätellä sotiin liittyvillä pelkokuvilla. Puhun itseasiassa rauhanliikkeen tai aseistakieltäytymisen näkökulmasta: Mielestäni on yhtä arvokasta puolustaa

kotimaataan aseistakieltäytyjänä.

Lyhyesti kertaan lukijalle: Suomessa toimii lain pohjalta asevelvollisuus, joka velvoittaa kaikkia 18 vuotta täyttäneitä suomalaisia miehiä suorittamaan joko asepalveluksen tai siviilipalveluksen ennen 30 ikävuotta. Naiset ovat vapaaehtoisen asepalveluksen piirissä. Asepalveluksen tai tutummin ”armeijan” suorittamisen jälkeen siirrytään reserviin, josta tavallisimmin eläköidytään 50-vuotiaana.

”Maanpetturi”, ”pelkuri” tai ”teloitettava”. Tässä muutama valitettavan usein kohdattua kommenttia keskustelupalstoilta reservistä eronneisiin kohdistettuna. Kyllä, reservistä voi erota vedoten omantunnon oikeuteen ja vapauteen. Helmikuun 2022 Venäjän eskaloima hyökkäyssota Ukrainaan sai monet ihmiset

aidosti pelkäämään sodan uhkaa jopa Suomessa. Siviilipalveluskeskuksen tilastojen mukaan vuonna 2021 reservistä erosi hieman alle 500 henkilöä valtakunnallisesti, kun taas vuonna 2022 pelkästään tammi-toukokuussa reservistä erosi lähemmäs 3000 henkilöä. Ilmiö on siis ajan-kohtainen ja jopa poikkeuksellinen. Itseasiassa niin poikkeuksellinen, että Suomeen suunnitellaan rakennettavan toinen siviilipalveluskeskus. Lukuisat radio-ohjelmat, muun muassa Radio Rock on toivonut haastateltaviksi nuoria reservistä eronneita, mutta pelko leimaantumisesta on ollut valloillaan. Toivon tekstini herättävän myötätuntoa ja ymmärrystä ilmiölle. Miksi reservistä erotaan ja mitä se tarkoittaa?

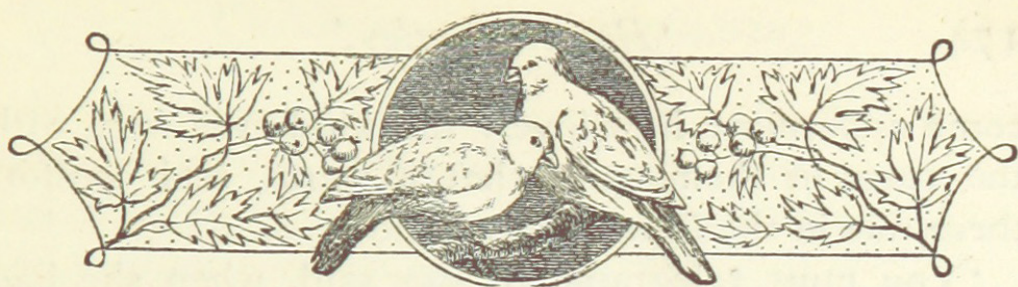
Kun ihmisille tulee konkreettisesti esiin sodan mahdollisuus, sekä etenkin oma rooli kyseisessä mahdollisessa kriisitilanteessa, alkaa sitä herkästi uudelleenajattelemaan ideologista pohjaansa ja arvojaan: ”Kykenenkö tai olenko valmis tappamaan viattomia ihmisiä osana ulkopolitiikan vakavimpaa muotoa, eli sodassa?” Asia ei varmasti ole näin yksinkertainen, enkä tahdo moittia armeijaan sitoutuneita ihmisiä. Sotilaallinen maanpuolustus on perusteltua etenkin nykyisessä turvallisuusilmapiiirissä. Sota, väkivalta ja etenkin näihin toimiin johtaneet järjettömät syyt ovat lähtökohtaisesti kuitenkin aina tuomittavia.

Tuomitseminen ja boikotointi eivät kuitenkaan tule poistamaan sitä reaalipolitiikan tilaa, jossa suuremmilla valtioilla on mahdollisuus alistaa ja kiusata pienempiään naapurivaltioita.

Se ei tarkoita sitä, että kaikkien ihmisten tulisi käydä armeijaa, saati sitä, että meillä tulisi koskaan olemaan enemmän ihmisiä, jotka kävisivät siviilipalveluksen asepalveluksen sijaan. Moni tuttavani on kertonut käyneensä armeijan kult-

Kuva: Albert Edelfeldt, Porilaisten marssi (1892)

tuuristen syiden takia: voidaan kokea velvollisuudentunnetta tai sosiaalista painetta, voidaanhan sitä myös puhtaasti käytännön syistä valita armeija siviilipalveluksen sijasta. Allekirjoittanut suoritti aikanaan armeijan myös näiden syiden takia. En olisi esimerkiksi päässyt aloittamaan yliopistossa aikaisemmin, ellen olisi käynyt armeijaa pidempiaikaisen siviilipalveluksen sijaan. Järjestelmässä olisi siis parantamisen varaa. Herkästi kuulee syytettävän reservistä eronneita periaatteettomiksi takinkääntäjiksi tai itsekäiksi toimijoiksi. Mielestäni meidän täytyy maltillisesti antaa sijaa ja arvostusta reservistä eronneille tai ylipäättään aseistakieltäytyjille ja siviilipalveluksen suorittaneille, sillä vaatii paljon rohkeutta myöntää ja uudelleenarvioida kantaansa näinkin kulttuurillisesti juurtunutta instituutiota ja asenteita vastaan.

Aikojen muuttuessa yhä liberaalimmaksi, yksilöille, jotka ideologisista syistä eivät tahdo käydä asepalvelusta, tai jotka haluavat erota asepalveluksesta on siihen suotu mahdollisuus. Jos eroaa reservistä, on vel-

voitettu suorittamaan viikon kestävä täydennyskoulutusjakso, joka vastaa siviilipalveluskeskuksen pakollista ”oppimäärää”. Koulutuksessa opetetaan muun muassa ensiapua, pelastustoimia palo-, liikenne- ja väkivaltatilanteissa, sekä väestön evakuointia ja yleistä varautumista. Kriisitilanteen sattuessa reservistä eronneet toimivat siis samoissa palvelustehtävissä kuin siviilipalveluksen suorittaneet vastaavissa elintärkeissä siviilitoimintojen ylläpidon ja väestön suojaamisen tehtävissä – se on siis välttämättömän arvokasta yhteiskunnan hengissä pitämistä kriisitilanteessa.

"Ennen kaikkea meidän tulee iloita mahdollisuudesta, jossa voimme toimia omantunnon myötä. Idealistinen muutos kohti rauhaa tapahtuu yksilö kerrallaan."

Ihmettelenkin siis kovasti kritiikkiä, jota kohdistetaan reservistä eronneille ja ylipäättään siviilipalveluksen suorittaneille. Asepalveluksen suorittaminen

tai eturintamalla oleminen ei ole ainoa väylä joka kantaa isänmaallisuuden auras, yhtä lailla aseistakieltäytyjä voi olla isänmaallinen ja kantaa kortensa kekoon maanpuolustuksessa. Ennen kaikkea meidän tulee iloita mahdollisuudesta, jossa voimme toimia oman tunnon myötä. Idealistinen muutos kohti rauhaa tapahtuu yksilö kerrallaan. Ehkä jonain päivänä tarpeeksi yksilöitä tekee sellaisen muutoksen, jolloin ei tarvitsisi kirjoittaa tällaisia kirjoituksia.

Itsenäisyyspäivä lähestyy ja tahdon lopettaa kirjoituksen optimistiseen sävyyn. Tunnetun suomalaisen aseistakieltäytyjän ja pasifistin Arndt Pekurisen sanoin: **"Kun ihmistä ei syödä, on niitä turha teurastaa."** Pekurinen teloitettiin vuonna 1941 aseistakieltäytymisen takia, mutta hänen mukaansa kirjattiin laki siviilipalveluksesta mahdolliseksi. Arvot ovat avainasemassa. Me kulttuurintutkijat tiedämme tämän herkemmin kuin muut jo tutkimusintressiemme tähden. Emme saa ikinä aliarvioida yksilöiden valtaa, emmekä saa koskaan arvostella ihmisiä, jotka ovat rehellisiä arvojensa suhteen.

Tuomas Karmisto

Arndt Pekurinen (1905-1941) oli juvalainen aseistakieltäytyjä, jonka ansiosta kirjattiin Lex Pekurinen eli siviilipalveluslaki.

Kirjoituskilpailu: Säväyttävä kulttuurikokemus

Kutu ry järjesti syksyllä 2022 kirjoituskilpailun teemalla “säväyttävä kulttuurikokemus”, jonka parhaat tekstit palkittaisiin ja julkaistaisiin Riimussa. Kilpailuun lähetettiin anonyymisti yksi, mutta todella upea teksti!

Kaksi viikkoa elämästäni

Pelto jatkui kauas metsän reunaan, jossa seisoivat tammirivistö. Kuivuutta oli jatkunut pitkään ja pieni tuulenvire pölytti auringon karrelle polttamaa peltoa. Pystyin erottamaan lämpöaaltoilun pellon yläpuolella, ja ojan päällä lenteli joukko kärpäsiä. Aamupäivällä siitä oli juossut kettu.

Keskellä oli pieni saareke, jota tammet varjostivat. Vanha punamultatalo loisti varjoista huolimatta kirkkaan punaisena ja pienen kasvimaan takaa alkoi lehmien laidunalue.

Ehkä polttavan kuumassa kesäpäivässä oli se vaikutus, että

äännet kaikkosivat kokonaan. Ainakin eläimet olivat kadonneet tyystin lehtiä lukuunottamatta ja kaikkialla oli tukahduttavan hiljaista. Vain keittiön avoimesta ikkunasta kuului vaimeaa kolinaa. Ehkä joku tiskasi.

Oli jo nälkä, vaikka olimme vasta syöneet lounasta. Seuraavaan ruokaan olisi tunteja. Täällä elettiin välimeren tapaan ja syötiin vasta myöhään illalla.

Tappelin nälkää vastaan sillä, että menin pötkölleni penkille. Olisin halunnut maata ruohikossa selälläni, tuntea ruohon kostean viileyden ja sen tuoksun, mutta täällä

ruoho oli täynnä limaisia tappajae-tanoita. Nyrpistin nenääni. Pystyin jopa haistamaan otukset nurmikosta.

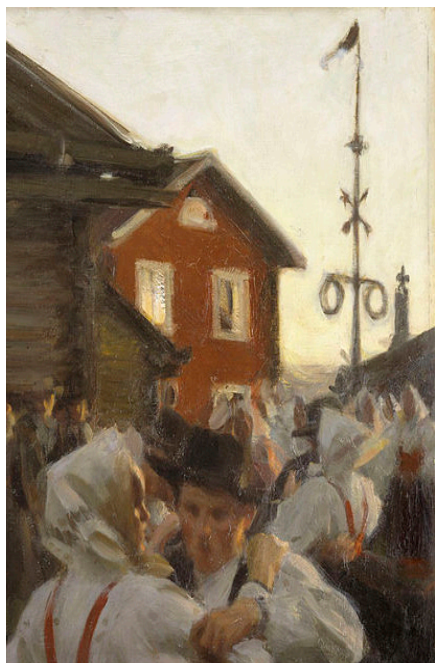
Siinä makoillessani tulin ajatelleeksi koko tilanteen absurdiutta. Olin Ruotsissa yläkouluikäisenä, yksin keskellä ei mitään vieraiden aikuisten seurassa. Ilman yhteistä kieltä. Lisäksi olin jatkuvasti hieman nälissäni, lähes kolmenkymmenen asteen helteessä kuihtumassa kuin rusina ja miksi? Siksi, että olin su-ostunut lähtemään. Siksi, että tämän

piti olla mukava yhteisöllisyyden kokemus, sen sijaan, että tunsin itseni jatkuvasti ulkopuoliseksi ja ahdistuneeksi. Ei enää ikinä uudestaakaan, vannotin äidille puhelimes-sa. Hän kyseli, minä vastasin itku kurkussa. Kerroin alueen kauniista luonnosta. Siitä minä pidin. Hyt-tyset taas eivät olleet niin mukavia, eivätkä nokkoset. Niistä jäi iho vielä viikoksi rakkuloille jälkikäteen. Ihoa kutitti epämiellyttävästi: olin polttanut puolet yläruumiistani koko viikon ainoalla uintireissulla.

Avasin silmäni. Auringon eteen oli ilmestynyt varjo ja siris-telin silmiäni paremmin nähdäk-seni, mikä oli peittänyt auringon. Tunnistin Melanién tummat silmät. Talolta kuului vaimeaa musiikkia.

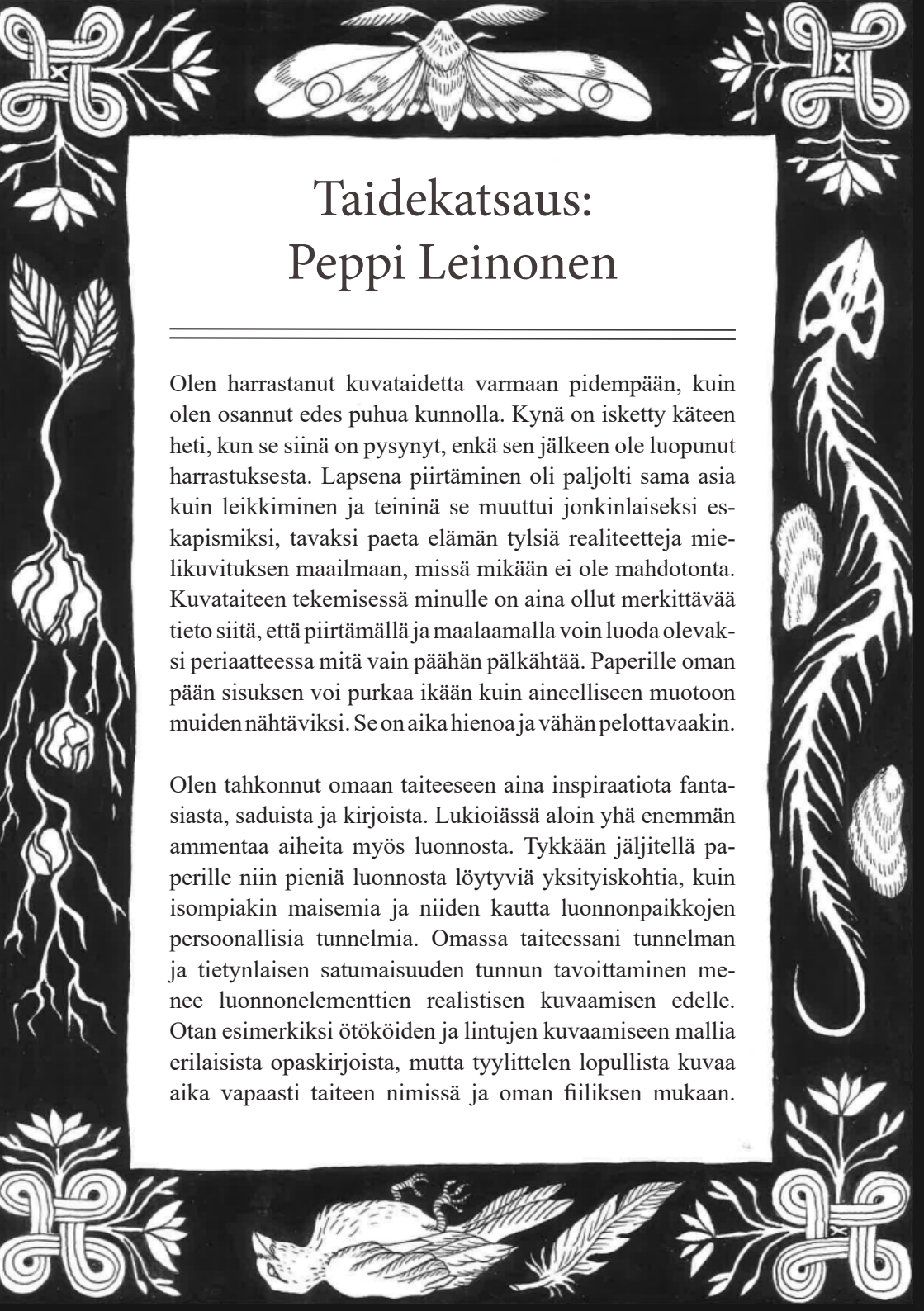
“What are you doing out-doors all by yourself?” hän kysyi minulta. “Come indoors, we are making a cake.”

Nousin ylös ja tunsin vii-meinkin hyväksyntää. Ehkä selviäi-sin täällä vielä viikon.

Kuvituskuvat:

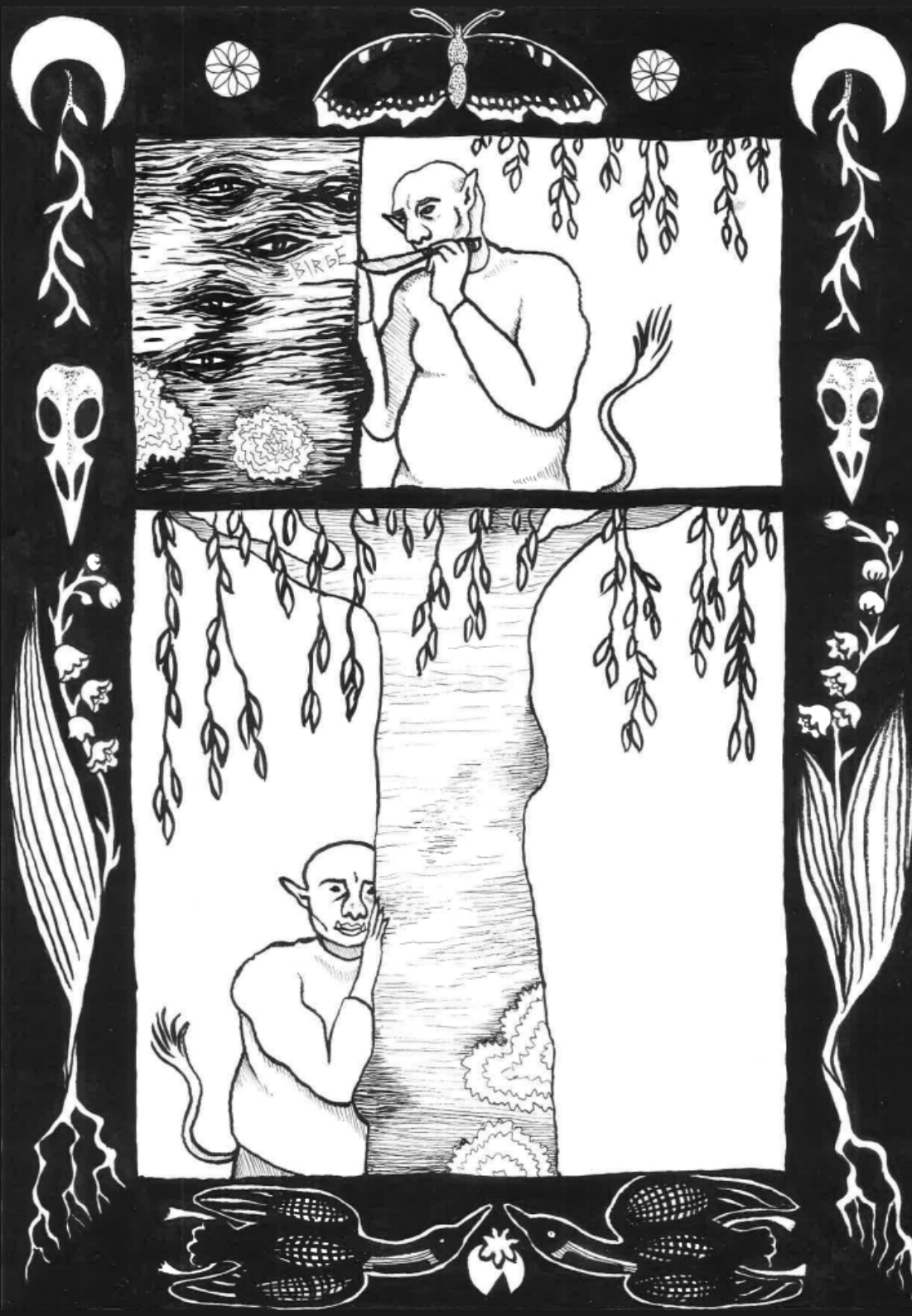
Anders Zorn, Our Daily Bread (1886) & Midsummer Dance (1897)

Taidekatsaus: Peppi Leinonen

Olen harrastanut kuvataidetta varmaan pidempään, kuin olen osannut edes puhua kunnolla. Kynä on isketty käteen heti, kun se siinä on pysynyt, enkä sen jälkeen ole luopunut harrastuksesta. Lapsena piirtäminen oli paljolti sama asia kuin leikkiminen ja teininä se muuttui jonkinlaiseksi eskapismiksi, tavaksi paeta elämän tylsiä realiteetteja mielikuvituksen maailmaan, missä mikään ei ole mahdotonta. Kuvataiteen tekemisessä minulle on aina ollut merkittävää tieto siitä, että piirtämällä ja maalaamalla voin luoda olevaksi periaatteessa mitä vain päähän pälkähtää. Paperille oman päänsisuksen voi purkaa ikään kuin aineelliseen muotoon muiden nähtäviksi. Se on aika hienoja ja vähän pelottavaakin.

Olen tahkonnut omaan taiteeseen aina inspiraatiota fantasiasta, saduista ja kirjoista. Lukioiässä aloin yhä enemmän ammentaa aiheita myös luonnosta. Tykkään jäljitellä paperille niin pieniä luonnosta löytyviä yksityiskohtia, kuin isompiakin maisemia ja niiden kautta luonnonpaikkojen persoonallisia tunnelmia. Omassa taiteessani tunnelman ja tietynlaisen satumaisuuden tunnun tavoittaminen menee luonnonelementtien realistisen kuvaamisen edelle. Otan esimerkiksi ötököiden ja lintujen kuvaamiseen mallia erilaisista opaskirjoista, mutta tyylittelen lopullista kuvaa aika vapaasti taiteen nimissä ja oman fiiliksen mukaan.

Tällä hetkellä suosikkivälineeni ovat vesivärit ja muste. Viime vuosina olen saanut taiteeseeni erityisesti inspiraatiota omien opintojen (folkloristiikka ja historia) ohella satukirjoista ja niiden kuvituksista. Tällä hetkellä omaa työtä inspiroivia taiteilijoita ovat

erityisesti sellaiset
unohtumattomat

ja omastakin lapsuudesta tutut taiteilijat ja kuvittajat, kuten Rudolf Koivu, John Bauer ja Theodor Kittelsen. Näiden edellä mainittujen töissä ihailen erityisesti taitoa herättää sadun hahmot ja tunnelmat eloon kirjan sivuille tavalla, joka imaisee lukijan vaivattomasti mukaan fantasiamaailmaan yhdestä vilkaisusta.

Teen kuvataidetta puhtaasti omaksi huviksi vastapainona opiskeluun kuuluvalla järkeilyllä ja realismisuuden vaatimukselle. Viime aikoina olen innostunut kaiken muun lisäksi sarjakuvan piirtämisestä. Omaan tarinaan ja sen kuvalliseen ilmaisuun ammennan inspiraatiota samoista lähteistä, kuin muuhunkin taiteeseeni, eli perinteestä, historiasta, luonnosta ja fantasiamaailmoista. Tällä hetkellä piirrän sarjakuvaakin ihan vain itselleni, mutta joku päivä olisi hauska saattaa sitä muidenkin luettavaksi.

Kuvat ja teksti: Peppi Leinonen

LUKU I

Happoa kansalle: Psykedeeli-ilmion lyhyt historia

Syksyn alkupuolella huomasin, että elokuvaan oli tulossa Martti Suosalon ja Ville Myllyrinteen tähdittämä uusi suomalainen draamakomediaeokuva Sieniretki. Elokuvan nimi yhdistettynä selkeästi 60-luvun inspiroimaan typografiaan kiinnitti huomioni. Avasin elokuvan kuvauksen, enkä ollut voida uskoa silmiäni. Elokuva kertoo kahdesta keski-ikäisestä miehestä, jotka tuskailevat vanhoihin kaavoihin kangistumisen kanssa. Monien tunnettujen taiteilijoiden, joista he taisivat mainita Hendrixin ja Morrisonin, inspiroimana murtaakseen tunkkaiset ajatusmallit he päättävät kerätä taikasieniä ja lähteä viikonlopuksi saareen trippailemaan. Kaikki ei kuitenkaan mene elokuvassa aivan suunnitelmien mukaan.

Suomalaisessa populaarikulttuurissa ei juurikaan ole käsitelty huumeita ilman jonkinlaista pelottelu- tai moralisointinäkökulmaa. Kenties tunnetuin suomalainen huumeisiin liittyvä kuvaus on Reindeerspotting – pako Joulumaasta, jossa seurataan dokumentaarisesti Rovaniemellä asuvien syrjäytyneiden päihdeongelmaisten karua elämää. Rikokset ja huumeiden suonensisäinen ja sekakäyttö on jokapäiväistä ja katsoja saakin jatkuvasti pelätä heidän henkiensä puolesta. Sieniretki on yllättävä,

mutta hyvin tätä aikaa kuvaava avaus huumeisiin liittyvissä asenteissa ja niiden julkisessa käsittelyssä.

Sieniretkessä ilmenevä käsitys psykedeelien mieltä avartavasta voimasta ei kuitenkaan ole mikään uusi, kuten ei myöskään niiden vaikutusten näkyminen taiteessa. Viime vuosisadan puolivälissä psykedeelit, joista tunnetuimmat ovat LSD ja psilotsybiiniset eli tuttavallisemmin happo ja taikasienet, päätyivät länsimaisen tiedeyhteisön kiinnostuksen kohteiksi. Monet psykiatrit uskoivat, että psykedeelit voisivat olla psykiatrialle se, mitä mikroskooppi on biologialle tai teleskooppi astronomialle. Kiinnostavia eivät olleet niinkään aistimuutokset, kuten vääristymät näkökentässä, vaan psyykkiset vaikutukset. Psykedeelien avulla ajateltiin päästävän tarkastelemaan sellaisia mielen sopukoita, joihin normaalisti oli vaikea tai mahdoton päästä. Käsitys näkyy jo termissä psykedeeli, joka tarkoittaa **mieltä ilmentävää**. Vuoteen 1965 mennessä psykedeeliterapian vaikutuksia oli tutkittu valtaosin positiivisin tuloksin 40 000:lla potilaalla muun muassa ahdistuksen, pakko-oireisen häiriön, masennuksen ja addiktioiden hoitoon. Julkaistuja tutkimusartikkeleita oli jo tuolloin yli 2000.

Nämä tuohon aikaan vielä

lailliset päihteet kuitenkin karkasivat tutkimuskäytöstä muun väestön käsiin, jolloin niiden käyttötilanteita ja -tarkoituksia ei voitu enää hallita. Samaan aikaan toisen maailmansodan jälkeisessä hengessä syntyi vastakulttuuri, joka korosti rauhaa, tasa-arvoa, yhteisöllisyyttä ja vapautta. Vaihtoehtoisuus ja kokeellisuus leimasivat 60-lukua, joten ihmiset tutkistelivat niin seksuaalisuutta, henkisyyttä, kuin omaa tajuntaansa erilaisten päihteiden avulla. Hippiliikkeen ohjenuoria kuvailtiin TIME-lehden pääkirjoituksessa 7.7.1967 seuraavanlaisesti: "Do your own thing, wherever you have to do it and whenever you want. Drop out. Leave society as you have known

it. Leave it utterly. Blow the mind of every straight person you can reach. Turn them on, if not to drugs, then to beauty, love, honesty, fun." Taiteilijat suosivat psykedelejä niiden maailmaa estetisoivan ja luovuutta lisäävän vaikutuksen vuoksi, ja monien aikakaudella vaikuttaneiden ikonisten muusikoiden historiasta löytyykin psykedeliivittaus tai useampi. Esimerkiksi maailman tunnetuimmaksi yhtyeeksikin kutsuttu The Beatles hyödynsi tuotannossaan psykedelisiä kokemuksia ja kirjallisuutta. Psykedeelien in-spiroima estetiikka eli psykedelia mukaili päihteiden aiheuttamia aistiharhoja ja tajunnantilaa aaltoilevilla, kaleidoskooppisilla kuvioilla, kirkkailla väreillä, monikerroksisuudella ja surrealismilla. Syntynyt uusi tyyliuunta on edelleen tunnistettava ja aikakaudelle leimallinen, ja vastakulttuuri jätti pysyvästi jälkensä maailmaan.

Psykedeelien, etenkin syntetisestisesti valmistettavan ja erittäin potentin LSD:n varomattoman käytön levitessä valtaviin mittasuhteisiin ei ollut mahdollista välttää negatiivisilta reaktioilta päihteisiin. Luonnollisesti ongelmakäyttötapaukset lisääntyivät ja ne saivat myös enemmän huomiota mediassa, jossa levitettiin enemmän ja vähemmän tosia uhkakuvia rajuista haittavaikutuksista. Moni, allekirjoittanut mukaan lukien, on kohdannut urbaanilegendan tapauksesta, jossa tuntematon henkilö

ottaa happoa, luulee itseään appelsi-
iniksi ja alkaa kuoria itseään. Toinen
variaatio tästä on, että henkilö ajat-
telee muuttuneensa lasilliseksi appel-
siinimehua ja pelkää kuollakseen, että
joku tulee ja juo hänet. Tunnettuja
ovat myös tarinat, joissa psykedeele-
jä ottanut kuvittelee kykenevänsä
lentämään ja hyppää ikkunasta vain
pudotakseen maahan. Vaikka nämä
ovatkin urbaanilegendoja, on niissä
silti totuuden siemen. Liian suurel-
la annoksella ja väärässä tilanteessa
psykedeelejä nauttinut ihminen men-
nettää täysin todellisuudentajunsa,
saattaa nähdä painajaismaisia näkyjä
ja pelätä tulevansa hulluksi. Monet
tällaisista vaarallisista ja traumaatti-

sista kokemuksista oltaisiin voitu es-
tää paremmalla tiedotuksella ja vastu-
ullisuudella.

Pelkoa lietsoivat lisäksi
yhteydet Charles Mansonin kultin
tekemiin murhiin ja epäeettisiin
MKULTRA-tutkimuksiin, joissa ih-
misiä huumattiin heidän tietämättään.
Yhteiskuntaa ja vallitsevaa järjestystä
kyseenalaistava liikehdintä yhdistet-
tyinä mediassa nousevaan paniikkiin
huumeiden vaaroista luonnollisesti
huolestutti päättäjät. Vuonna 1971 laa-
dittu Psykotooppisia aineita koske-
va yleissopimus laittoi psykedeelit
luokkaan I: korkea riski väärinkäytölle
ja ei lääketieteellistä hyötyä. Siitäkin
huolimatta, että tutkimustulokset

olivat alle vuosikymmen aikaisemmin osoittaneet toisin. Käsitys psykedeeleistä lupaavina psykiatrian apuvälineinä painui unholaan uuden päihdelainsäädännön käytännössä estäen tutkimuksen. Huu-
menarratiivi teki täyskäännöksen ja seurasi vuosikymmenien hiljaisuus.

2000-luvun alussa psykedee-
litutkimukselle myönnettiin jälleen yksittäisiä tutkimuslupia. Kiinnostus psykedeelejä kohtaan onkin eskaloitunut valtavasti viime vuosina. 60-luvun lopulla tapahtunut paniikki yhdisti huumeet monien mielessä väistämättömään rappioon ja sekoamiseen, väkivaltaan ja kaikenlaiseen epäilyttävään. Nyt nämä käsitykset ovat purkautumassa uuden tutkimustiedon valossa. Psykedeelinen “hype” vaikuttaisi olevan korkeimmillaan ja tutkijat ovat tituleeranneet alkaneen uuden aikakauden **“psykedeeliseksi renessanssiksi.”** Suomessa progressiivisiin tuulahduksiin herättään usein varsin myöhään, mutta täälläkin muutos alkaa olla käsin kosketeltavaa. Jopa valtionmediamme Ylen sivuille on tasaisin aikavälein alkanut ilmestyä uutisia, joissa käsitellään psykedeelien potentiaalia mielenterveysongelmien sekä esimerkiksi Hortonin syndrooman hoidossa. Tällaisia uutisia on viimeksi nähty yhtä suuressa mittakaavassa 1900-luvun puolessavälissä. On kuitenkin muistettava, että suosiolla on haitallisiakin vaikutuksia, mainitakoon esimerkiksi Amazonin alkuperäiskansojen pyhän rituaalijuoman

ayahuascan leviäminen lähestulkoon trendiksi ja tätä mukaa voittoa havittelevien hyväksikäyttäjien käsiin.

Aihe kytkeytyy myös yleisemmin huumekeskusteluun. Rangaistus pohjaista huumausaine-lainsäädäntöä on alettu kyseenalaistaa ja vihreä aalto eli kannabiksen laillistamisen liike pyyhkii yli maapallon. Elämme tällä hetkellä rajapinnassa, jossa on tapahtumassa päihteitä koskevan yleisen mielipiteen suuri muutos. Psykedeelitutkimukseen kohdistetaan paljon odotuksia ja valtavassa noususuhdanteessa oleva kiinnostus tulee laskemaan joskus. Lähitulevaisuuden tapahtumia päihdetutkimuksessa ja -politiikassa tulee olemaan mielenkiintoista seurata.

Anastasia Hartikainen

Kirjallisuus:

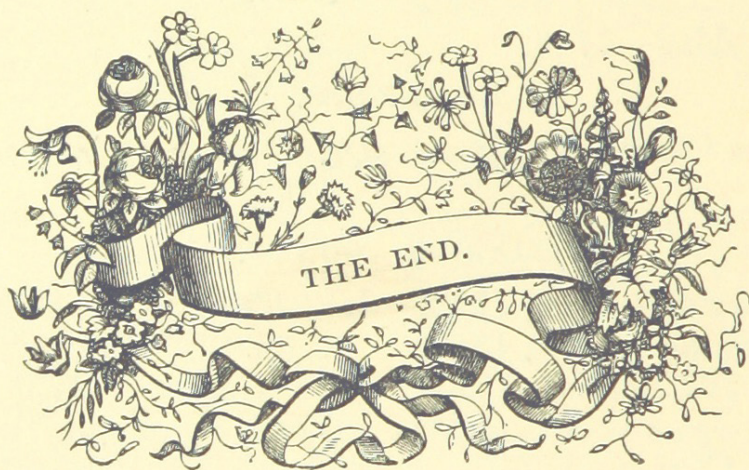
Beatlesbible.com

Sessa, Ben 2005: Can psychedelics have a role in psychiatry once again? The British Journal of Psychiatry 186(6), 457-458.

TIME-lehden pääkirjoitus 7.7.1967

Wikipedia: Counterculture of the 60s.

Yle.fi

Kutu ry

Turun yliopiston etnologian, folkloristiikan ja
uskontotieteen opiskelijain yhdistys

Verkkosivut

tyyala.utu.fi/kutu/

Hallituksen sähköposti

kutu-hallitus@lists.utu.fi

Facebook & Instagram

kututurku

Tulevat tapahtumat

Ke 7.12. Kutuglögit ja
haalarisovitus klo. 15–18

To 8.12. Bileet Kammion ja Mi-
mesiksen kanssa Dynamon yläker-
rassa klo. 21 jouluisella teemalla

Kuva: Theodor Kittelsen, Smørbokk